

Flóttafólk og umsækjendur um alþjóðlega vernd

Kristjana Fenger

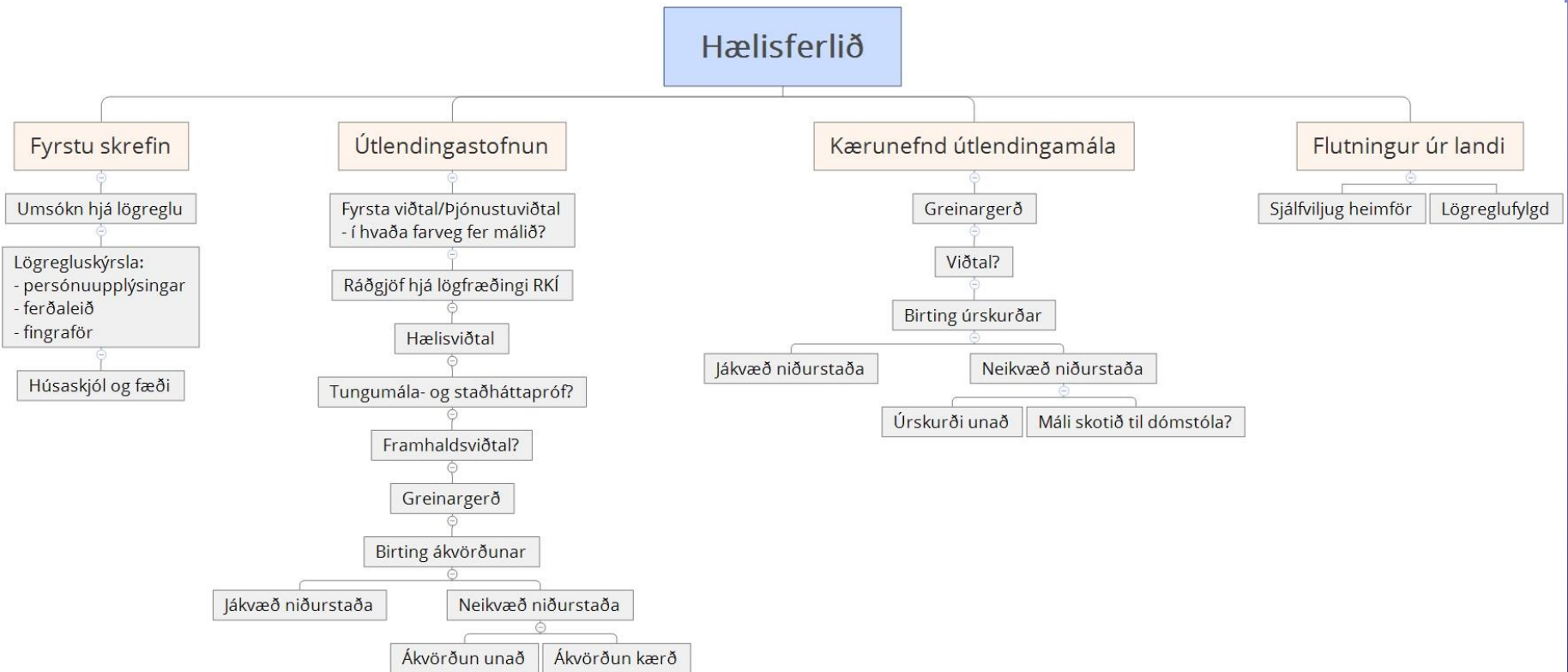
lögfræðingur hjá Rauða krossi Íslands

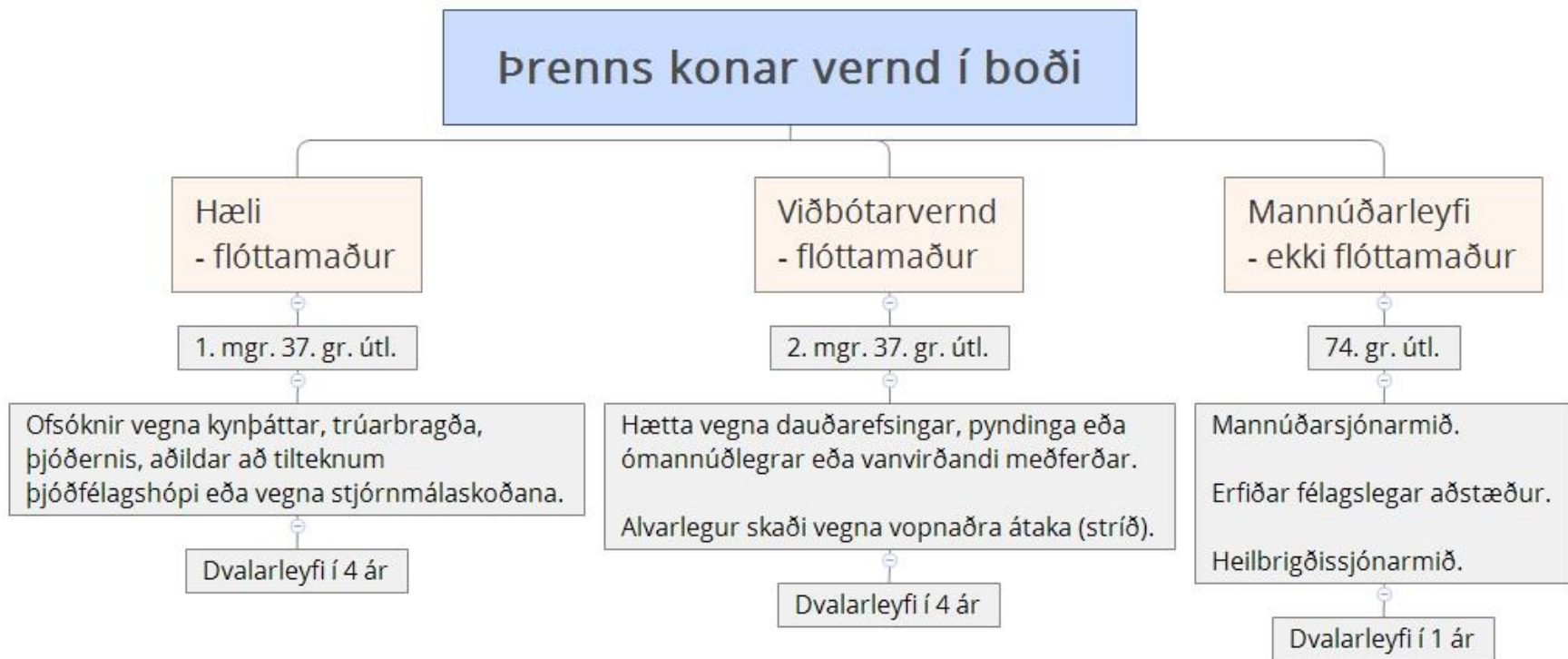
Inngangur

- Skýra hugtök og helstu „trend“
- Staða flóttafólks og farenda á heimsvísu
- Flóttinn – hvers vegna, hvert o.s.frv.
- Staða hérlandis
- Mismunandi hópar

Hugtök

- Umsækjendur um alþjóðlega vernd (hælisleitendur)
- Alþjóðleg vernd (hæli)
- Flóttamaður – kvótaflóttamaður?
- Dyflinnarreglugerðin
- Mannúðarleyfi

Flóttamaður með alþjóðlega vernd

Hvað þarf að uppfylla til að fá stöðu flóttamanns eða viðbótarvernd?

- Flóttamaður er sá sem er er utan heimalands síns og af ástæðuríkum ótta við að verða ofsóttur **vegna kynþáttar, trúarbragða, þjóðernis, aðildar í sérstökum félagsmálaflokkum eða stjórnmalaskoðana**, og getur ekki, eða vill ekki, vegna slíks ótta, færa sér í nyt vernd þess lands.
- Flóttamaður samkvæmt lögum þessum er einnig útlendingur sem telst ekki flóttamaður samkvæmt ákvæði A-liðar 1. gr. alþjóðasamnings um stöðu flóttamanna ef raunhæf ástæða er til að ætla að hann eigi á hættu að sæta **dauðarefsingu, pyndingum eða annarri ómannúðlegri eða vanvirðandi meðferð eða refsingu eða hann verði fyrir alvarlegum skaða af völdum árása í vopnuðum átökum** þar sem ekki er greint á milli hernaðarlegra og borgaralegra skotmarka verði hann sendur aftur til heimalands síns.
- Þeir sem geta verið valdir að ofsóknum eða ómannúðlegri eða vanvirðandi meðferð eru:
 - a. ríkið,
 - b. hópar eða samtök sem stjórna ríkinu eða verulegum hluta landsvæðis þess,
 - c. aðrir aðilar, sem ekki fara með ríkisvald, ef sýnt er fram á að ríkið eða hópar eða samtök skv. b-lið, þ.m.t. alþjóðastofnanir, geti ekki eða vilji ekki veita vernd gegn ofsóknum eða meðferð sem fellur undir 2. mgr. 37. gr., m.a. með því að ákæra og refsa fyrir athafnir sem fela í sér ofsóknir.

Ástæða flóttar

- Ofsóknir
 - vegna kynpáttar, trúarbragða, þjóðernis, stjórnmalaskoðana eða aðildar að tilteknum þjóðfélagshópi (t.d. samkynhneigðir einstaklingar og konur – t.d. vegna nauðungarhjórnabanda, kynfæralímlestina og heimilisofbeldis)
- Stríð eða vopnuð átök – falla í raun undir viðbótarvernd, t.d. Sýrlendingar
- Pyndingar, ofbeldi og hótanir
- Náttúruhamfarir (flóð, jarðskjálftar, þurrkar o.fl.)
- Heilsufarslegar ástæður (lífshættulegir sjúkdómar, lækning ekki til í heimalandi)
- Efnahagslegar ástæður (fátækt, hungursneyð, húsnæðisskortur, atvinnuleysi)

Staða á heimsvísu

- 68,5 milljónir á flótta, innanlands og utan – 44.400 nýir á dag
 - 40 milljónir vegalausir innanlands (e. *internally displaced*)
 - 25,4 milljónir flóttamanna (í flóttamannabúðum utan heimalands síns)
 - 3,1 milljónir ums. um alþjóðlega vernd (með umsókn í ferli)
- Meira en helmingur er börn
- 57% allra flóttamanna í heiminum koma frá þremur ríkjum:
 - Sýrland (6,3 milljónir)
 - Afganistan (2,6 milljónir)
 - Suður-Súdan (2,4 milljónir)

Hvar eru flestir flóttamenn í heiminum?

- Tyrkland (3,5 m) – langflestir frá Sýrlandi
 - Pakistan (1,4 m) – langflestir frá Afganistan
 - Úganda (1,4 m) – flestir frá S-Súdan
 - Líbanon (1 m) – langflestir frá Sýrlandi
 - Íran (980 þ) – flestir frá Afganistan
-
- Skv. tölum frá Sameinuðu þjóðunum eru hlutfallslega langflestir flóttamenn í Líbanon og Jórdaníu
 - 30% í Afríku, 26% í Miðausturlöndum eða N-Afríku, 17% í Evrópu, 16% í N og S Ameríku og 11% í Asíu utan miðausturlanda.

Hvert vilja flestir fara?

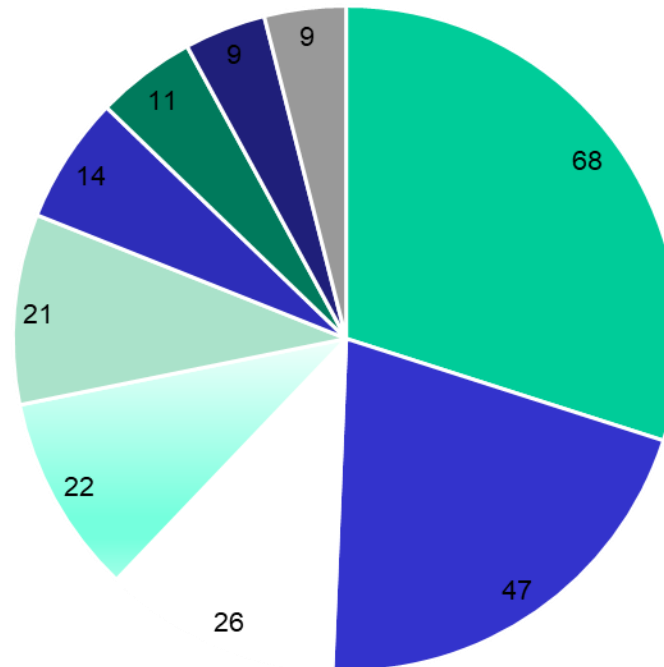
- Kanada – t.d. stór samfélög Írana
- Bandaríkin – ennþá sbr. Trump?
- Bretland
- Norður-Evrópa – Svíþjóð og Þýskaland
 - Hefur þó dregið úr áhuga á þessum ríkjum þar sem þau hafa þrengt stefnu sína gríðarlega og aðstæður oft á tíðum ekki góðar. Margir eiga þó ættingja eftir flóttann 2015 og sækja því þangað

Hættulegur flótti

- Margir koma til Evrópu frá N-Afríku og Mið-Austurlöndum yfir Miðjarðahafið
 - Þó fækkun á milli ára, 60 þús 2018, 172 þús 2017, 362 þús 2016
- Ítalía, Grikkland og Spánn fyrsti viðkomustaður
- 1522 er saknað eða hafa látið lífið á leiðinni yfir hafið það sem af er 2018
 - 3139 árið 2017
 - 5096 árið 2016.
- Fólk verður fyrir alls konar öfbeldi og nauðung á leiðinni

Umsækjendur á Íslandi fyrstu 6 mánuði ársins 2018

■ Írak ■ Albanía ■ Pakistan ■ Georgía ■ Palestína ■ Afganistan ■ Sýrland ■ Serbía ■ Sómalía

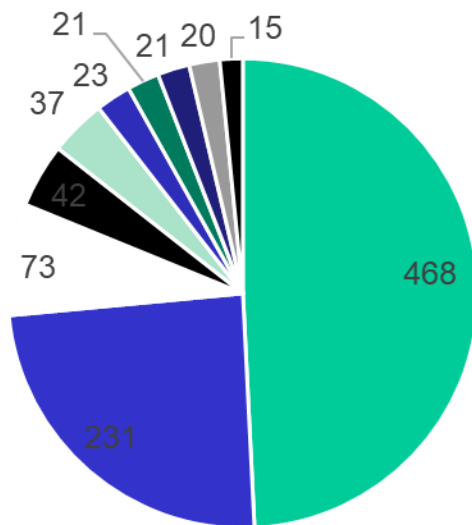
2018 – fyrstu 6 mánuðir

Upprunaland	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jún	Samtals
IQ - Írak	9	7	16	2	9	25	68
AL - Albanía	7	6	1	3	18	12	47
PK - Pakistan	9	3		2	6	6	26
GE - Georgía	6	3	1	2		10	22
PS - Palestína	2	6	7	3	1	2	21
AF - Afghanistan	2	1	1	5	5		14
SY - Sýrland	2	1		5	1	2	11
RS - Serbía			4			5	9
SO - Sómalía	4	3				2	9
UA - Úkraína	1		3	1	4		9
MA - Marokkó	1		1			6	8
IR - Íran			1	5	1	1	8
VE - Venesúela	1	1	1	1	1	2	7
RU - Rússland	1	2	1		1	1	6
IN - Indland			2	1		2	5
CO - Kólumbía					5		5
GH - Ghana	1					3	4
US - Bandaríkin				2		1	3
DZ - Alsír		1		2			3
MD - Moldóva	2	1					3
KE - Kenía						2	2
KZ - Kasakstan						2	2
MK - Makedónía		1				1	2
BD - Bangladesh				2			2
EG - Egyptaland				2			2
RO - Rúmenía	2						2
SN - Senegal			2				2
XK - Kósóvó		2					2
YE - Yemen	1	1					2

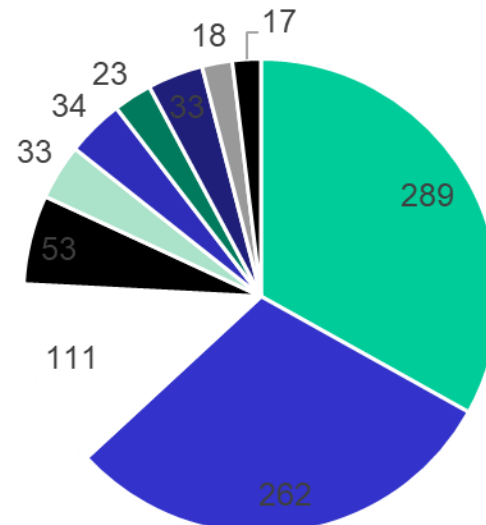
Topp 10 umsóknir

2016

2017

■ Makedónía ■ Albanía ■ Írak ■ Georgía
 ■ Sýrland ■ Afganistan ■ Nígería ■ Sómalía
 ■ Íran ■ Palestína

■ Georgía ■ Albanía ■ Írak ■ Makedónía
 ■ Sýrland ■ Pakistan ■ Íran ■ Sómalía
 ■ Serbía ■ Afganistan

Stærstu hóparnir

- Írak
 - Aðallega kúrdar, viðsnúningur í túlkun og verndarveitingum
 - Stórir smyglingir skila mörgum beint inn í efnismeðferð
- Pakistan
 - Samkynhneigð, guðlast, stjórnmálaskoðanir
 - Smygl og mikið um fölsuð skjöl
- Íran
 - Samkynhneigð, trúarskoðanir, kvenréttindi, stjórnmálaskoðanir
- Palestína
 - Aðallega almennt ástand – „tilviljanakennt ofbeldi vegna langvarandi ófriðarástands“
- Afganistan
 - Almennt ástand, talibanar og stjórnmálaofsóknir, heiðursglæpir
- Sýrland
 - Almennt ástand, herkvaðning

Önnur áhugaverð ríki

- Ný „trend“ í Mið- og Suður Ameríku
 - Hondúras, El Salvador, Venesúela, Kólumbía
 - Glæpagengi talin til „hópa eða samtaka sem stjórna ríkinu eða verulegum hluta landssvæðis“
- Kasakstan, Aserbaídján, Kirgistan
- Marokkó, Rússland, Kongó, Bangladesh, Sri Lanka, o.fl. sem dæmi

Stórir hópar – örugg ríki

- Albanía – enn mjög stór partur hælisumsókna
 - Spilling, stjórnámálaskoðanir, hefndarglæpir, heilbrigðisástæður, rómafólk, hinsegin einstaklingar, ofbeldi gegn konum
 - Mannúðarleyfi
- Georgía – Átök á svæðum Abaksíu og Suður-Ossetíu, mikil spinning og stjórnálaofsóknir, hinsegin einstaklingar
- Úkraína - Öll svæði utan Donesk, Luhansk og Krím talin örugg
- Makedónía - Hefur minnkað en haustið 2016 komu u.þ.b. 400 Makedónar, aðallega stórar fjölskyldur af tyrkneskum og torbesh uppruna – mismunun og heilbrigðiástæður
- Áhugaverður hópur frá EES ríkjum og vesturlöndum
 - Bandaríkin, Bretland, Ástralía, Kanada
 - Þýskaland, Pólland, Rúmenía, Holland, Ungverjaland

Einstakir hópar

- Konur
 - Ekki margar og lítil þekking í kerfinu
 - Viðvörunarbjöllur vegna mansals
 - Balkanskagi, Nígería, Gana
- Fylgdarlaus börn
 - Sérstakir verkferlar og starfsfólk
 - Margt mætti betur fara – t.d. varðandi barnavernd, tanngreiningar og umönnun
- Hinsegin einstaklingar
 - Nokkur sérfræðiþekking
 - Mikið um sam- og tvíkynhneigða karla og nokkuð um transfólk
- Karlar einir á ferð
 - Mögulega vanmetinn viðkvæmur hópur
- Mjög fáir fatlaðir einstaklingar - veikindi þó algeng

Hvað mætti betur fara?

- Þjónusta og upplýsingagjöf við umsækjendur í málsmeðferð
 - Einstaka hópar
 - Viðhorfsvandi?
- Fjölmiðlar og tilviljanakennd afgreiðsla
- Dyflinnarreglugerðin
- „Örugg ríki“
- Málshraði
- Aðgangur að dómstólum